

A XXI. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál

Wunderlich Péter

1992 tavaszán született az a szakmai megállapodás, ami útjára bocsátotta a magyar könyvpiar legnagyobb szabású vásárát. 1994-ben már első alkalommal is több mint 20 ország 400 kiadója vett részt az eseményen. Azóta viszont komoly fejlődés történt, és az idei vásáron már 35 ország kiadója állított standot, közel 500 hazai és nemzetközi szerző dedikált, illetve körülbelül 300 új könyv bemutatója zajlott le.

Az idei könyvfesztivál díszvendég országa Törökország volt, díszvendég írója pedig a Scolar kiadó szerzője, az észt apától és finn anyától született Sofi Oksanen, aki napjaink egyik legnépszerűbb északi szerzője. Írásaiban erőteljesen jelen van a Szovjetunió és az elnyomás alatt fuldokló Észtország történelme, illetve a női lét, a nők ellen irányuló erőszak kérdései.

Maga az eseménysorozat április 23-án kezdődött, amely nap egyébként a könyv és a szerzői jog világnapja is. Ebben az évben azonban más aktualitásai is vannak a fesztiválnak, ugyanis 2014-ben megemlékezünk a holokauszt 70. évfordulójára, illetve hazánk immáron tíz évvel előtti EU-csatlakozására is. Ennek megfelelően a rendezvényt megelőző sajtótájékoztatón részt vett Ilan Mor izraeli nagykövet és dr. Szűcs Tamás, az Európai Bizottság magyarországi képviselőjének vezetője.

A sajtótájékoztatón ennek megfelelően szigorú biztonsági feltételeknek kellett megfelelni, ami érthető, de mégis fura, kulturális esemény lévén. Miután átestünk a táskamutogatáson, a szigorú biztonsági emberektől nyüzsgő előadóteremben foglaltunk helyet, ahol Zentai Péter, Ilan Mor, Szűcs Tamás és a Scolar részéről Sugár András fogadtak bennünket. Zentai Péter nyitotta meg a sajtótájékoztatót egy rögtön nem jó hangulatú témával, a mai napok legaktuálisabb krízisét elemezve. Végre elérkezett az idő és a hazai könyvszakma elitje nevére nevezte a szörnyű anomáliát, a magyar könyvkiadás Voldemortját, amely vállalkozás felelőtlen működtetésétől zeng a sajtó és összeomlásától rettegnek a kiadók,

a nyomdák és sok ezer vállalkozás. Zentai Péter továbbá ecsetelte annak a döntésnek a gazdasági, kulturális következményeit, amellyel a kormány a tankönyvgyár kiadók kezéből. Ennek következménye 16 milliárd forint mínusz, ami tovább gyengíti az amúgy is sok csapást elviselő magyar könyvkiadást.

Nem véletlen a Harry Potteres hasonlat, mert a sok rossz hír mellett pozitív példaként jelent meg J. K. Rowling könyve. Ennek a példátlan sikeres sorozatnak köszönhetően lendült fel az ifjúsági és gyerekirodalom, ezáltal közel 60 százalék növekedést produkált, talpra állt és megerősödött a magyar gyermekkönyvkiadás.

A török vendégek gyönyörű kiállítást tartottak, mives könyvekkel, sőt ősi kézműves könyvkötészeti tudásukat is bemutatták sokak örömeire. A fesztivál nagyon rendezetten ment le, sok könyvbemutató, dedikálás, celebek egymás hegyén-hátán. Találkoztam a hazai könyves nyomdák vezetőivel.

Sőt, ami újdonság volt számomra, hogy a fiatalított Stanctech is képviseltette magát, többek közt digitális nyomdai kínálatával. Újdonság volt számomra, hogy a kötetzet munkatársai elmondták, ezentúl a B5 méretű könyvet is optimális áron tudják készíteni.

Végignéztem a kiadók választékát, és kijelenthetem, nagyon büszkék lehetünk a kínálatra, mert gyönyörűek a borítók, szépek a technikai

megoldások. Sajnáltam, hogy nem volt módomban találkozni a Graph-Art Kiadóval, mert elképesztően egyedinek tartom a saját fejlesztésű, csodakönyveiket. A nyomdai beszélgetések során kiderült, hogy erősen megindult az on-demand kereslet kielégítésére tett fáradozás a nagy nyomdák részéről. Ez tulajdonképpen várható volt, mert a bestsellereken és gyermek-ifjúsági kategórián kívül gyakorlatilag minden könyvfajta stagnál. Az on-demand remek megoldást kínál a kiadónak arra, hogy az aktuális kínálatból kikopott, ritkán, de keresett könyvet 100-150 példányban gyártassák le, ahogy igény van rá. Egyelőre azonban szerintem magas a fajlagos költség.

A fesztivál záróakkordja a Libri Aranykönyvdíjátadó ünnepélye volt. Ezen az eseményen már csak a kiadók munkatársai izgulhattak azon, sikerül-e megnyerni a nivós trófeát. Az eseményen nyertes könyvek azért javarészt három kiadó termékei voltak. Hiányoltam a szépirodalmi könyvek közül a szépírókat. A költőket is, annak ellenére, hogy slam poetry előadás volt a kategória nyerteseinek kihirdetése előtt. Ez a tény rámutat arra, hogy a szavazók inkább a boltokban kiemelt helyen eléjük „tolt” és magas költségen reklámozott könyvekre szavaztak, ami lássuk be, meglehetősen szűk paletta. Fel lehetne úgy is fogni, hogy minden piac így működik, viszont hol van a kulturális felelősségvállalás?

Összességében tehát a legfeljebb a korábban említett gazdasági szereplő miatt van okunk az aggodásra, mert nagyon szép könyveket találnak ki a hazai kiadók, szép minőségben teljesítenek a magyar nyomdák. Ami az idei év tanulsága, hogy fokozottan figyelniünk kell a piac változásait, mert a digitális technikák egyre nagyobb térnyerése okozta paradigmában elérkezünk egy fordulóponthoz, ami alapjaiban strukturálja át a nyomtatott könyv, illetve a nyomdák, nyomdászok sorsát.

Tízből négy olvasó illegális forrásból is letölt, hogy hozzájusson a keresett e-könyvhöz

A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, a Hamisítás Elleni Nemzeti Testület és a fesztiválrendező Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése kérdőíves felmérést készített áprilisban a XXI. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválon a fesztivállátogatók e-könyv olvasási szokásairól.

A kérdőívet a Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál látogatói maguk tölthették ki a rendezvény időtartama alatt a helyszínen, április 24. és 27. között. Bár a mintafelvétel nem országos szintű volt, a beérkezett válaszok alapján érdekes eredmények és tendenciák bontakoznak ki a kapott adatok értelmezése során. A kutatási jelentést a TÁRKI Társadalomkutatási Intézet Zrt. készítette.

A kérdőív az alábbi fő témaköröket ölelte fel: az elektronikus könyvek és az e-könyv olvasó eszközök elterjedtsége, a nyomtatott és az e-könyvek közötti fogyasztói döntések és hátterük, az e-könyvek beszerezhetősége és az illegális források ezzel összefüggő igénybevétele.

A kérdőívet nagyobb arányban töltötték ki a nők (71%) és a felsőfokú végzettségűek (68%). A korcsoport szerinti eloszlás tekintetében egyensúlyozottabbak az adatok, a kitöltők legtöbben a 31–44 évesek (30%) és a 18–30 évesek (28%) közül kerültek ki.

Dr. Bendzsel Miklós, a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala elnöke szerint: „A kérdőív eredményei rámutatnak, hogy az e-könyvek hazánkban is kezdenek valós alternatívát jelenteni az olvasóközönség számára. Bár a Hamisítás Elleni Nemzeti Testület 2013-ban készített *Hamisítás Magyarországon* című fogyasztói kutatási jelentése szintén rámutat arra, hogy a fiatalok mintegy harmada használ illegális forrásból származó tartalmakat, arra is felhívja a figyelmet, hogy a megkérdezettek átlagosan 21 százaléka fizetne akkor a legális tartalomért, ha ahhoz olcsóbban juthatna hozzá, mint jelenleg.”